

МРЕЖА

23

2017

АНАЛИЗА НА ЗАКОНОТ ЗА ВИДОТ И ОДМЕРУВАЊЕ НА ВИСИНАТА НА КАЗНАТА

Проектот е финансиран од Европска Унија

ПРОЕКТ „МРЕЖА 23+“, ИПА 2015/372-126
ФИНАНСИРАН ОД ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Здружение Центар за стратегии и развој ПАКТИС Прилеп

ИСТРАЖУВАЧИ:

1. Адвокат Христина Биноска - проектен координатор
2. Влатко Сливоски - финансиски координатор
3. Златко Димкоски - програмски асистент

Изземање:

Овој документ е подготвен со финансиска поддршка на Европската унија. Содржината на документот е одговорност на „Здружение Центар за стратегии и развој ПАКТИС Прилеп“ и во никој случај не може да се смета дека го изразува ставот на Европската унија

СОДРЖИНА

Вовед	
Методологија	
1.Санкција, казна и одмерување.....	
1.1 Поим на кривична санкција	
1.2 Одмерување на казна	
1.3 Одредување на видот на санкцијата и одмерување на висината на казната до донесување на ЗОВОВК	
2. Закон за одредување на видот и одмерување на висината на казната.....	
2.1 Структура	
2.2 Краток осврт на олеснувачки и отежнувачки околности	
3. Анализа на изречени кривични санкции.....	
4. Анализа на пресуди.....	
4.1 Анализа на пресуди за к.д Убиство	
4.2 Анализа на пресуди за к.д Телесна повреда	
4.3 Анализа на пресуди за к.д Тешка телесна повреда	
4.4 Анализа на пресуди за к.д Тешка кражба	
4.5 Анализа на пресуди за к.д Разбојништво	
5. Евалуација на резултати.....	
6. Ставови, мислења и искуства од примена на ЗОВОВК.....	
Заклучоци.....	
Препораки.....	

Листа на кратенки:

ЗОВОВК- Закон за одредување на видот и одмерување на висината на казната

КЗ-Кривичен Законик

ЗКП- Закон за кривична постапка

ОС- Основен Суд

к.д- Кривично дело

ВОВЕД:

Во рамките на Мрежа 23, Здружението Центар за стратегии и развој ПАКТИС од Прилеп спроведе проект со наслов „Анализа на Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната”

Правичното одмерување на казните за сторителите на кривични дела е едно од загарантираните темелни права. Во моментот одредувањето на видот и одмерувањето на висината на казната претставува еден од најголемите проблеми во кривичната материја. Разликата која се јавува меѓу предвидената казна за кривичното дело во КЗ и казната изречена со правосилна судска пресуда, е причина за несогласувања и дилеми, дали истата е превисока или прениска за сторителот.

Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната, беше донесен како „револуционерен концепт” кој би требало да доведе до воедначување на казнената политика во Р.Македонија. Во моментот постои незадоволство кај сите инволвирани (обвинети, адвокати, јавни обвинители, судии) за примената на законот, којшто предизвикува хаос во целата кривична постапка.

Според овој Закон, одредувањето на видот и одмерувањето на висината на кривичните санкции, судијата го врши врз основа на дадените критериуми: објективна категоризација на кривичното дело и поранешниот живот на сторителот на кривичното дело.

Сметаме дека донесувањето на овој Закон ги наметна следниве прашања и проблеми: Дали Законот е контрадикторен со правото на судијата да врши индивидуализација на казната по слободно судиско убедување; Дали законот го повредува начелото на поделба на власта на законодавна извршна и судска; Што значи во пракса примената на табели и работни листови со дадени бодови за олеснувачките и отежнувачките околности; Дали може правилно да се изврши индивидуализација на казната со примена на овој Закон; Какво влијание има Законот при спогодувањето меѓу јавниот обвинител и обвинетиот и како неговата примена влијае на целокупната казнена политика во Р.М?

Поради горенаведеното, беше направена детална анализа и опсервација на досегашната примена на Законот во рамките на Основните судови во Прилеп, Битола и Охрид, беа креирани работни групи од засегнати страни (обвинители, судии, адвокати) и преку активности во рамки на проектот беа детектирани нивните проблеми и препораки за надминување на недостатоците на законот и беа лоцирани негативните страни од досегашната примена. Сметаме дека реализирањето на една ваква анализа беше нужна и неопходна затоа што примената на Законот има влијание на целокупната казнена политика во Р.Македонија.

МЕТОДОЛОГИЈА

Проектот беше спроведен во период на Јуни 2016 – Август 2017 година и го опфати битолското апелационото подрачје, поточно Основниот суд Прилеп, Битола и Охрид.

Во рамки на проектот беше направена анализа на новиот Закон, компаративна анализа на пресуди преку кои се доби јасна слика за примената и недостатоците.

Со цел да се утврдат ставовите на практичарите (адвокати, судии, обвинители) беа изработени и доставени прашалници од коишто беа извлечени релевантни заклучоци.

Во рамки на проектот беа одржани две работилници со засегнати страни на коишто беа презентирани примери од пракса и дискутирани искуства за проблемите кои произлегуваат од примената на законот.

Како завршна активност беше спроведена јавна трибина на којашто активно учество зе доа претставници од судска, адвокатска и обвинителска фела. На трибината беа презентирани резултати од анализата на ПАКТИС, а преку отворена дискусија за недостатоците и проблемите со кои се соочуваат практичарите со новиот Закон, беа извлечени стручни заклучоци и препораки во правец на негово укинување и изнаоѓање на ново решение во насока на измени на КЗ.

Во текот на истражувањето беше употребен мултиметодолошки пристап со комбинирана употреба на квантитативна и квалитативна анализа, толкување на содржината на законската регулатива, употреба на статистички метод, со обработка на податоците кои беа достапни и со кои располагаат судовите и Државниот завод за статистика, како и претходни истражувања и публикации на актуелната тема.

1. САНКЦИЈА, КАЗНА И ОДМЕРУВАЊЕ

1.1 Поим на кривична санкција и казна:

Санкцијата е дефинирана како правна последица која што настапува за сторителот поради сторено казнено дело, таа е присилна мерка која што ја изрекува судот и се состои во одземање или ограничување определени слободи и права на сторителот или негово присилно лекување или третман на слобода.

Во чл.5 од КЗ, предвидени се следниве кривични санкции: казни, алтернативни мерки и судска опомена, мерки на безбедност и воспитни мерки. Членовите од 70 до 96 од КЗ кои се однесуваат на воспитните мерки се избришани со Законот за изменување и дополнување на Кривичниот законик објавен во Сл. Весник на Р.М број 114 од 14.09.2009 година.

Според КЗ, на сторител на кривично дело може да му се изречат следниве казни:

- Казна затвор
- Парична казна
- Забрана за вршење професија, дејност или должност
- Забрана за управување со моторно возило
- Протерување странец од земјата
- Забрана за посетување на спортски натпревари

Казните се поделени во две групи и тоа: главни и споредни казни. Главни казни се казната затвор и паричната казна. Паричната казна може да се изрече и како главна и како споредна казна.

Споредни казни се: забрана за вршење професија, дејност или должност; забрана за управување со моторно возило; протерување на странец од земјата и забрана за посетување на спортски натпревари. Единствено забраната за управување со моторно возило може да се изрече како единствена (главна) казна кога станува збор за сторител на небрежно дело за кое што е пропишана парична казна или затвор до една година, ако делото го сторил под особено олеснувачки околности.

Со измените на КЗ од 2004 година, беше поставен во Р.М и заокружен систем на алтернативни мерки кој содржи:

- условна осуда
- условна осуда со заштитен надзор
- условно прекинување на казнената постапка
- општокорисна работа
- судска опомена и
- куќен затвор.

Алтернативните мерки се превентивни санкции, кај кои ретрибутивниот елемент е потиснат и ставен во функција на закана со казна што го засилува нивното специјално-превентивно дејство. Со нивната примена за полесни дела се избегнува примената на казна кога таа не е нужна, а сепак да се остварува целта на казнувањето.

КЗ ги предвидува следниве мерки на безбедност:

- задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установ
- задолжително психијатриско лекување на слобода,
- задолжително лекување на алкохоличари и наркомани и
- медицинско фармаколошко лекување на сторители на полов напад врз дете до 14 години.

Според КЗ, цел на мерките за безбедност е да се отстранат состојбите или условите што може да влијаат сторителот во иднина да врши казнени дела (чл.60 одКЗ)

Вака определена цел одговара на нивната природа како исклучително специјално-превентивни мерки.

1.2 Одмерување на казни

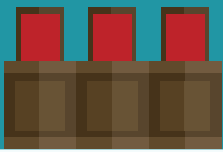
Поширокиот поим на одмерување на казната го опфаќа законското и судското одмерување на казната. Законско одмерување на казна подразбира пропишувањето на казни за секое казнено дело од страна на законодавецот.

Постојат два система на законско одмерување на казната: систем на апсолутно определени казни и систем на релативно определени казни. „ Системот на апсолутно определени казни се појавил во казнените законодавства на почетокот на XIX век (најпрвин францускиот КЗ од 1791). Набрзо овој систем бил напуштен, во голем дел како резултат на новите учења за казненото дело и за казната. Современите законодавства го усвојуваат системот на релативно определени казни” .¹

Во посебниот дел на КЗ, за секое кривично дело се пропишани казни и е дадена долна и горна граница во која што судот треба да се движи.

Потесниот поим на одмерувањето на казната го опфаќа судското одмерување на казната т.е активноста на судот во изрекувањето на казната за конкретното дело и конкретниот сторител, значи дека судот е врзан за словото на законот за конкретното дело и во рамки на пропишаната казна истиот применувајќи го законот избира и изрекува казна која одговара на конкретниот сторител и конкретното дело.

¹Казнено право општ дел, Акад.проф д-р Владо Камбовски , Скопје 2016, стр. 693

Законски пропишаната казна која што е дадена во казнена рамка, не е фиксна, постојат можности за нејзино моделирање, ублажување и судско простување (ослободување од казна). Извршеното дело е секогаш специфичен, посебен и неповторлив настан, во споредба со општиот тип на неговото законско битие а сторителот посебен случај поврзан со субјективни околности кои го опишуваат. Сите околности мора прво да бидат утврдени и докажани во законска постапка. Судското одмерување на казната не претставува само студена и формална примена на законот, туку рационален процес, каде што на крајот треба да биде задоволена правдата. Исто така судијата треба да води сметка дали со изречената казна се остварува и ресоцијализирачката цел на казнувањето, затоа што изречената казна каде што нема да биде остварена оваа цел на казната не е ниту целесообразна ниту справедлива.

1.3 Одредување на видот на санкцијата и одмерување на висината на казната во Р.Македонија до донесување на ЗОВОВК

1.3.1 Одмерување на казна согласно К.З

До донесување на Правилник за одмерување на казни, одмерувањето на казната се вршеше согласно општите правила за одмерување на казната предвидени во чл.39 од К.З.

„ (1)Судот ќе му одмери казна на сторителот на кривично дело во границите што се пропишани со закон за тоа дело, имајќи ги предвид кривичната одговорност на сторителот, тежината на делото и целите на казнувањето.

(2) Судот ќе ги има предвид сите околности што влијаат казната да биде помала или поголема (олеснувачки и отежнувачки околности), а особено: степенот на кривичната одговорност, побудите од кои е сторено делото, јачината на загрозувањето или повредата на заштитното добро, околностите под кои е сторено делото, придонесот на жртвата во извршувањето на делото, поранешниот живот на сторителот, неговите лични прилики и неговото однесување по стореното кривично дело, како и други околности што се однесуваат на личноста на сторителот.

(3) При одмерувањето на казната судот посебно ќе води сметка за вкупното дејство на казната и нејзините последици врз личноста на сторителот и потребите на неговата ресоцијализација.

(4) Кога судот му ја одмерува казната на сторителот за кривично дело сторено во поврат, посебно ќе има предвид дали поранешното дело е од ист вид како и новото дело, дали делата се сторени од исти побуди и колку време поминало од поранешната осуда, односно од издржаната или простената казна.

(5) При одмерувањето на паричната казна, судот ќе ја има предвид и имотната состојба на сторителот, водејќи притоа сметка за неговите други приходи, за неговиот имот и за неговите семејни обврски. “

Од горенаведениот законски текст се заклучува дека КЗ не ги дефинира олеснувачките и отежнувачките околности. Која околност ќе се цени како олеснувачка или отежнувачка беше оставено на судот да одлучи ценејќи од случај до случај. Околностите релевантни за одмерување на казната не се опишани со методот на „numerus clausus“ а издвојувањето на некои (особено) не го врзуваше судот да земе и други олеснувачки или отежнувачки околности за кои смета дека се релевантни.

Исто така и повратот (повторно вршење на казнено дело) судот го третираше како релевантна отежнувачка околност при одмерувањето на

казната. Беше оставено на судот да утврди дали претходно изречената казна немала никаво ресоцијализирачко дејство врз сторителот заради постоење на општествени и индивидуални фактори дури и дека претходната казна затвор имала криминогени ефекти врз сторителот. Така да повратот беше ставен во сферата на одмерување на казната и на нејзините цели особено на ресоцијализацијата на сторителот на к.д.

Со вака дадените законски одредби може да се утврди дека КЗ му оставаше широк простор на судијата да врши индивидуализација на казната по слободно судиско убедување и да изрече казна за која што смета дека ќе ги задоволи целите на казнувањето.

1.3.2 Правилник за начинот на одмерување на казните

Во Р.М беа направени низа истражувања и анализи на пресуди од различни апелациони подрачја, од кои беше констатирано дека видот на санкцијата и висината на казната зависи од тоа во кој суд е донесено кривичната пресуда и дека изречените казни се поблиску до долната граница на предвидената казна. Заради постоење на проблемот на невоедначена казнена политика која што беше критикувана од страна на домашни и странски експерти и практичари прво беше направена измена на К.З со донесување на Закон за изменување на кривичниот законик Сл.весник на Р.Македонија Бр.28 од 06.02.2014 година со кој се изменуваат ставовите 3 и 4 од чл.39 од К.З. Со оваа измена беше предвидено да одмерувањето на казната судот го врши согласно правилник кој што беше донесен од страна на претседателот на Врховниот суд на Р.М по претходно мислење од Јавниот обвинител на Р.М и Адвокатската комора на Р.М.

²Кривичен законик, Сл.весник на Р.Македонија бр.19 од 30.03.2004, чл.39

Овој правилник наиде на сериозна критика затоа што ја загрозуваше независноста и самостојноста на судскиот систем, начелото на слободно судиско уверување во изборот и индивидуализацијата на санкцијата како и правната сигурност на граѓаните. Особено беше критикуван затоа што судот треба одлуките да ги донесува врз основа на устав, закони и ратификувани меѓународни документи а не врз основа на правилник.

По што беше донесен Закон за изменување и дополнување на КЗ, Службен Весник на Р.М бр.199, од 30.12.2014 година, со кој се изменува чл.39 став.3 и гласи „Одмерувањето на казната судот го врши согласно одредбите од Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната”

2. ЗАКОН ЗА ОДРЕДУВАЊЕ НА ВИДОТ И ОДМЕРУВАЊЕ НА ВИСИНАТА НА КАЗНАТА (ЗОВОВК).

Откако теоретичарите и практичарите излегоа со јасен став дека постоењето на Правилник за одмерување на казни е нешто што е контрадикторно со Уставот и законите во Р.М по краток период, без постоење на јавна дебата, беше донесен Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната, објавен во Сл.весник на Р.М бр.199 од 30.12.2014 година и истиот започна да се применува од 07.07.2015 година. Од неговата структура и текст може да се увиде дека текстот на правилникот е преточен во Закон, а пак во чл.23 , е предвидено да со отпочнување на неговата примена престанува да важи Правилникот за одмерување на казни.

2.1- СТРУКТУРА НА ЗАКОНОТ

Со законот се уредува договарање за видот и висината на казната меѓу јавниот обвинител и обвинетиот во рамките на спогодувањето како и

формирање, состав, мандат и надлежности на комисија за вооедначување на казнената политика.

Целта на законот е да се постигне вооедначена казнена политика преку пропишување објективни критериуми за одредување на видот и одмерување на висината на казната.

Законот се заснова на следниве начела:

- законитост,
- индивидуализација на казната,
- пропорционалност на казната со стореното кривично дело,
- ефикасност,
- воедначување на казнената политика и
- транспарентност.

2.1.2- Комисија за вооедначување на казнена политика

Со ЗОВОВК е предвидено формирање на комисија за воедначување на казнената политика како независно и советодавно тело кое ќе се грижи за вооедначување на казнената политика во изрекувањето на казните. Симптоматично е тоа што нејзините членови ги избира Собранието на Р.М и седиште е во Министерството за правда.

Според Законот Комисијата треба да ја следи и анализира казнената политика на судовите во Р.М, да доставува предлози до Министерството за правда за изменување и дополнување на КЗ и на ЗОВОВК, да доставува годишен извештај до Собранието, да доставува шестмесечни извештаи до Министерството за правда и да доставува известувања до Судскиот совет на Република Македонија, Советот на јавни обвинители,

до Врховниот суд на Република Македонија и Јавниот обвинител на Република Македонија за примената на овој закон по судови и дава предлози и укажувања за начинот на воедначување на казнената политика.

Анализата покажува дека постоењето на ваква Комисија е недопустливо и спротивно на уставното начело на поделба на власта на законодавна, извршна и судска, како е возможно независно тело кое што е надвор од судската власт да се грижи за воедначување на казнената политика во Р. М при постоење на Апелациони судови чија што обврска е оцена на првостепените пресуди и постоење на Врховен суд. Впрочем, доволно е да се погледне членот 37 од Законот за судовите кој ја утврдува надлежноста на Врховниот суд на РМ, при што уште во првиот став во точката 1 е наведено дека овој суд утврдува начелни ставови и начелни правни мислења по прашања од значење за обезбедување на единство во примената на законите од страна на судовите по сопствена иницијатива или по иницијатива на седниците на судиите или судските оддели од судовите.

2.1.3- Одредување на видот и одмерување на висината на кривичните санкции

Одредувањето на видот и одмерувањето на висината на кривичните санкции судијата треба да ги врши врз основа на дадени објективни критериуми:

1. Објективна категоризација на кривичното дело и
2. Поранешниот живот на сторителот на кривичното дело.

Судијата прво треба да определи во која хоризонтална категорија спаѓа кривичното дело врз основа на пропишаната казна во кривичниот законик, за што во чл.10 од овој закон се дадени 55 хоризонтални.

Откако судот ќе ја определи хоризонталата, преминува на одредување на вертикалата

која што се врши според критериумот – поранешниот живот на сторителот.

Во законот се дадени 6 вертикални категории:

1. Неосудуван.
2. До две правосилни пресуди за кривични дела за кои е предвидена парична казна или казна затвор до 5 години.
3. До две правосилни пресуди од кои барем една е за кривично дело за кое е предвидена казна затвор над 5 години.
4. 3 правосилни пресуди или 2 пресуди со изречена ефективна казна затвор над 6 месеци или една пресуда со изречена ефективна казна затвор од најмалку 3 години.
5. 4 правосилни пресуди или две пресуди со изречена казна затвор од најмалку 2 години или една пресуда со изречена казна затвор од најмалку 5 години.
6. 5 или повеќе правосилни пресуди или две пресуди од најмалку 5 години затвор или една пресуда од најмалку години затвор.

Во овој критериум спаѓаат и осудите кои застареле во фаза на извршување. Во овој критериум не спаѓаат бришаните осуди како и осудите на казна затвор до 3 години за кои согласно закон се исполнети условите за нивно бришење.

Во секој хоризонтален ред се дадени минималните и максималните граници на казни кои би можеле да му бидат изречени на сторителот на кривичното дело а пак во секоја вертикална категорија е утврдена средна вредност на висината на казната (во месеци) од која судот ќе започне да ги засметува олеснувачките и отежнувачките околности врз основа на што ќе ја индивидуализира висината на казната.

Отежнувачките и олеснувачките околности се строго дефинирани и наброени во работниот лист А и работниот лист Б, за секоја околност дадени се бодови.

Судијата треба да ја индивидуализира казната на начин што ќе утврди кои се олеснувачки околности и колкав е нивниот збир врз основа на дадените бодови, па потоа да премине на утврдување на отежнувачки околности и да

го пресмета и нивниот збир. По што треба да утврди кои околности преовладуваат и со колкава разлика.

Доколку преовладуваат олеснувачки околности ќе се движи под средната вредност а пак доколку преовладуваат отежнувачки околности ќе се движи над средната вредност.

Доколку судот утврди казна затвор во траење до 24 месеци, при направената евалуација преовладуваат олеснувачките околности за најмалку 5 поени, само во тој случај може вака утврдената казна затвор да ја услови или да примени некоја од другите алтернативни мерки предвидени со К.З, ако оцени дека вака изречената алтернативна мерка ќе се постигнат целите на казнувањето.

Од горенаведеното може да се заклучи, со донесување на овој Закон, судското одмерување на казната како да преминува на законодавната власт, вака дадените строги критериуми хоризонтални и вертикални категории го ставаат судијата во позиција на „ уста на законот“, односно истиот го сведуваат на администратор на законски утврдените категории во конкретни случаи. Дадените бодови за секоја околност го наметнуваат мислењето дека судијата треба само да утврди кои се олеснувачките и отежнувачките околности и да премине на математички операции, се поставувава прашањето како со вакви строги критериуми и бодови судот ќе изрече санкција или ќе одмери казна за која што смета дека ќе одговара на сторителот на к.д и со која ќе бидат остварени целите на казнувањето.

2.1.4 – Договарање за видот и висината на казната меѓу јавниот обвинител и обвинетиот во рамките на спогодувањето.

Со овај Закон се уредува и одредувањето на видот и одмерувањето на висината на казната кога согласно одредбите на ЗКП јавниот обвинител и обвинетиот склучуваат предлог спогодба. Во член 20 е предвидено дека во текот на истражната постапка и во скратената постапка до поднесување на обвинителен предлог неможе да биде договорена казна помала од 50% од казната што би била изречена со примена на одредбите на овај закон во редовна судска постапка. А при договарање во фазата на оцена на обвинителен акт неможе да биде договорена казна помала од 60% од казната што би била изречена во редовна судска постапка.

Оваа одредба укажува дека кај предлог-спогодбите, одмерувањето на казната и индивидуализацијата ја прави јавниот обвинител, оној кој гони тој и договара вид на санкција и висина на казна, а пак судијата единствено треба да провери само дали правилно пресметал јавниот обвинител.

2.1.5 – Признание на вина во текот на главната расправа

Со законот е предвидено ако обвинетиот признае вина во текот на главната расправа по одржување на воведни говори на странките судот во овај случај на обвинетиот може да му изрече помала казна но не помала од 70% од казната што би била изречена со примена на одредбите на овај закон во редовна судска постапка.

Од направената анализа се утврди дека дел од обвинетите признале вина само затоа што биле поучени од нивниот бранител дека ќе му биде изречена пониска казна, а за полесни кривични дела признале вина затоа што му била предложена условна осуда, не биле направени соодветни вештачења во конкретниот случај и знаеле дека доколку продолжи постапката за нив тоа би значело поголеми трошоци за постапката.

2.2- КРАТОК ОСВРТ НА ОЛЕСНУВАЧКИТЕ И ОТЕЖНУВАЧКИТЕ ОКОЛНОСТИ

Во прилог на Законот дадени се два работни листови, работен лист А во кој се дадени отежнувачките околности и бодовите и работен лист Б во кој се наведени олеснувачките околности и бодовите за нив.

Околностите се групирани во следниве категории:

1. Степен на кривичната одговорност
2. Побуди од кои е сторено кривичното дело
3. Јачина на загрозување или повредата на заштитеното добро
4. Околности под кои е сторено делото
5. Придонес на жртвата во извршување на делото
6. Поранешниот живот на сторителот
7. Лични прилики и однесување по сторување на кривичното дело
8. Други околности што се однесуваат на личноста на сторителот
9. Поранешното дело е од ист вид како новото дело делата се сторени од исти побуди, времето поминато од поранешната осуда, односно од издржаната или простената казна.

Во текот на анализата беа лоцирани недостатоци и забелешки по однос на дадените околности во работните листови и тоа за:

Крајна нужда - (10 бода)- бодирањето на крајната нужда како олеснувачка околност е контрадикторно со чл. 10 од КЗ затоа што: „ Не е кривично дело она дело што е сторено во крајна нужда. Крајна нужда постои кога делото е сторено со цел сторителот да отстрани од себе или од друг, истовремена, нескриена опасност што на друг начин не можела да се отстрани, а притоа стореното зло не е поголемо од злото што се заканувало.”

Битна намалена пресметливост – бодирана со 7 поени како олеснувачка околност е контрадикторно со чл.12 ст.2 од КЗ „Сторителот на кривично дело чија способност да го сфати значењето на своето дело или способноста да управува со своите постапки била битно намалена поради некоја состојба од ст.1 може да се казни поблаго”. Значи според КЗ е дадено како опција на Судот може но и не мора да се казни поблаго.

Ментална или телесна попреченост- бодирана со 10 поени укажува незнаење на КЗ. Ваков поим во КЗ не постои, сторителот може да биде пресметлив, непресметлив или кај сторителот да постои битно намалена пресметливост. Не е пресметлив сторителот кој во време на извршувањето на кривичното дело не можел да го сфати значењето на своето дело или не можел да управува со своите постапки поради трајна или привремена душевна болест, привремена душевна растроеност или заостанат душевен развој,или други особено тешки душевни пречки (непресметливост).

Небрежност доколку не е елемент на делото- бодирана со 6 бода, е контрадикторно со чл.11 од КЗ кој предвидува дека „ За кривично дело сторено од небрежност, сторителот е кривично одговорен само кога тоа го определува законот”.

Прекршочно казнуван – (2 бода), е околност која што нема никаква поврзаност со извршувањето на кривичното дело и предходната осудуваност на сторителот, а и судовите не водат евиденција за сторители на прекршоци ниту пак може да извадат изводи од прекршочна евиденција, значи дека за оваа околност не може судот да прибави ниту доказ.

Оформил образование – носи 2 бода а истата е предвидена и во други околности што се однесуваат на личноста на сторителот. Значи дека една олеснувачка околност може да биде 2 пати бодирана според работните листови. За оваа околност се поставува прашање кое образование на сторителот (основно, средно или високо) судот ќе го цени како оформено образование.

Углед во општеството односно во заедницата каде живее - олеснувачка околност (2 бода). Се поставува прашањето како судот ќе утврди дали сторителот има углед во општеството и со кој доказ ќе ја утврди таа околност.

Општествени признанија (награди, одликувања и сл.) – олеснувачка околност (1 бод). Се поставува прашањето каква поврзаност има оваа околност со сторителот на кривичното дело и зошто истата би била земена во предвид.

Се вработил/а - олеснувачка околност (1 бод) во лични прилики и однесување по стореното кривично дело и повторно доколку е вработен е предвидена како олеснувачка околност која носи 1 бод во други околности што се однесуваат на личноста на сторителот. Значи дека може за една иста околност 2 пати да се бодира.

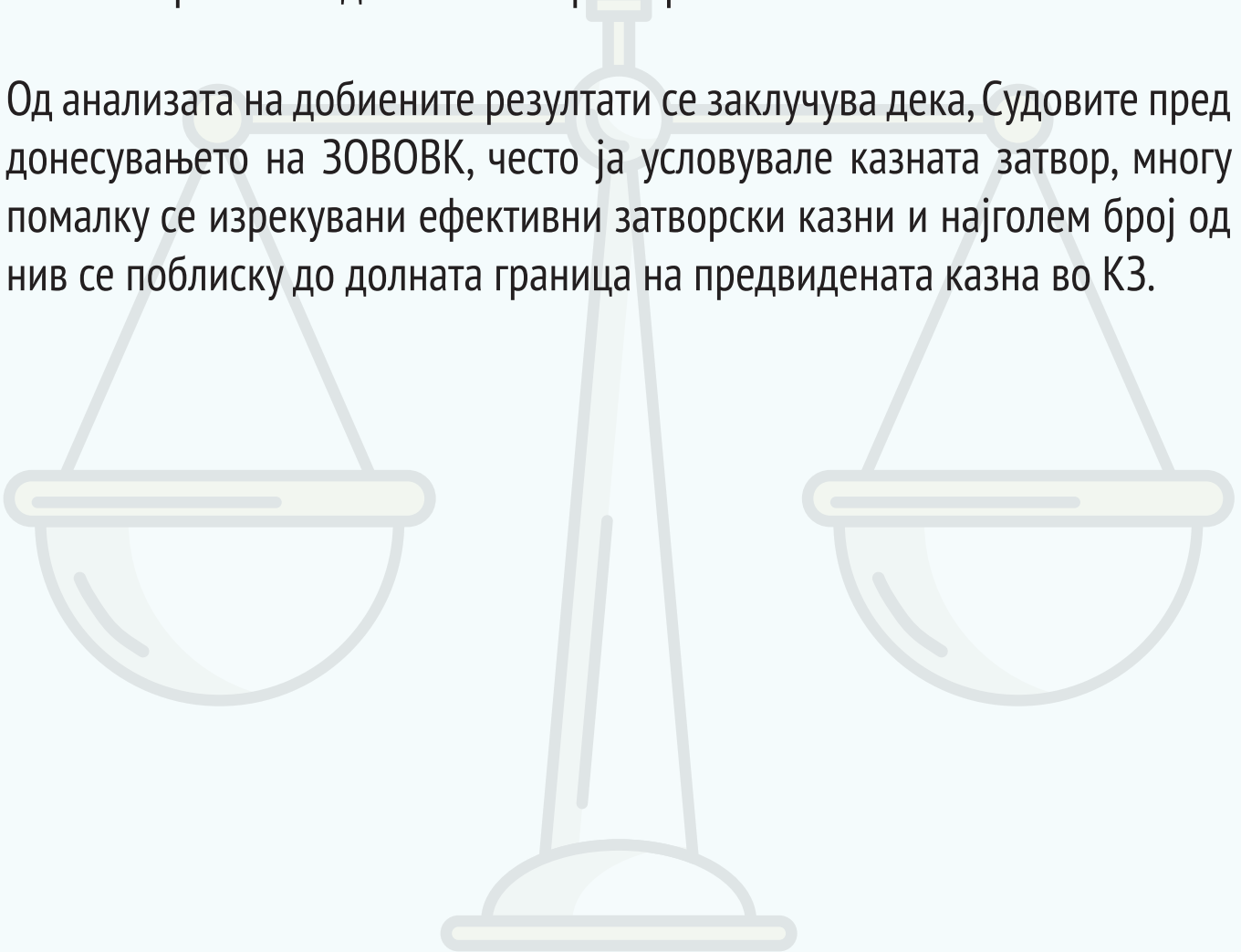
Доколку се анализираат отежнувачките околности може да се заклучи дека се бодирани со повисоки бодови (пример: 8 бода-планирање на кривично дело, 10 бода-дрскост/свирепост/изживување доколку не е елемент на кривично дело, 9 бода -зачестеност во извршување на конкретното кривично дело како појава) а пак доколку се анализираат олеснувачките околности 10 бода се предвидени само за дел од олеснувачките околности кои спаѓаат во степен на кривична одговорност а останатите олеснувачки околности се бодирани со 1, 2, 3, 4 бода.

3. АНАЛИЗА НА ИЗРЕЧЕНИ КРИВИЧНИ САНКЦИИ ВО ОСНОВЕН СУД ПРИЛЕП, БИТОЛА И ОХРИД

3.1 Во рамки на првата активност од проектот беа изработени табели и беа доставувани до Основен суд Прилеп, Битола и Охрид. Од добиените податоци за изречени кривични санкции за период од 2013-2014-2015 за кривични дела против животот и телото пред стапување во сила на ЗОВОВК добиени се следниве резултати, за кои што е направен следниов табеларен приказ:

Од анализата на добиените резултати се заклучува дека, Судовите пред донесувањето на ЗОВОВК, често ја условувале казната затвор, многу помалку се изрекувани ефективни затворски казни и најголем број од нив се поблиску до долната граница на предвидената казна во КЗ.

	Основен суд Прилеп	Основен суд Битола	Основен суд Охрид	Вкупно
Условна осуда затвор	38	123	26	187
Парична казна	1	31	7	39
Затвор до 6 месеци	2	96	9	107
Затвор до 1 година	1	25	6	32
Затвор до 2 години	/	5	2	7
Затвор до 3 години	/	/	/	/
Затвор до 4 години	/	/	/	/
Затвор до 5 години	/	1	1	2
Затвор до 6 години	/	/	1	1
Затвор до 8 години	1	/	1	2
Затвор до 10 години	/	/	/	/
Затвор до 12 години	/	3	/	3
Затвор до 15 години	/	1	/	1

Се заклучува дека Судовите за овие кривични дела против животот и телеото, најмногу изрекувале:

- условни осуди вкупно 187 и
- казни затвор до 6 месеци вкупно 107.

3.2 Од добиените податоци за кривични дела против имотот, за период од 2013-2014-2015, судовите ги изрекувале следниве кривични санкции за кои што е направен следниов табеларен приказ:

	Основен суд Прилеп	Основен суд Битола	Основен суд Охрид	Вкупно
Условна осуда затвор	277	239	74	590
Парична казна	240	58	15	313
Затвор до 6 месеци	38	221	37	296
Затвор до 1 година	34	105	72	211
Затвор до 2 години	5	71	70	146
Затвор до 3 години	/	17	12	29
Затвор до 4 години	/	6	6	12
Затвор до 5 години	1	2	3	6
Затвор до 6 години	/	5	1	6
Затвор до 8 години	1	1	1	3
Затвор до 10 години	/	2	/	2
Затвор до 12 години	/	4	/	4
Затвор до 15 години	/	1	/	1

Се заклучува дека за овие кривични дела во трите основни судови најмногу биле изрекувани: условни осуди вкупно 590, парични казни вкупно 313 и казни затвор до 6 месеци вкупно 296.

3.3 - За изречени кривични санкции за период од 2013-2014-2015 за кривични дела против службена должност пред стапување во сила на ЗОВОВК добиени се следниве резултати за кои што е направен следниов табеларен приказ:

	Основен суд Прилеп	Основен суд Битола	Основен суд Охрид	Вкупно
Условна осуда затвор	6	4	13	23
Парична казна	2	/	/	2
Затвор до 6 месеци	/	3	2	5
Затвор до 1 година	/	/	4	4
Затвор до 2 години	/	3	/	3
Затвор до 3 години	/	1	/	1

Се заклучува дека за овие кривични дела во трите основни судови најмногу биле изрекувани условни осуди затвор и тоа вкупно 23.

4. АНАЛИЗА НА ПРЕСУДИ

Во рамки на проектот, во целост беше спроведена првата активност која што се однесуваше на анализа на 150 пресуди донесени во Основен Суд Прилеп, Битола и Охрид.

4.1 Анализа на пресуди донесени за кривично дело убиство од член 123 од К.З:

Случај.1

Пресуда: К-475/16 од ОС Битола за к.д Убиство чл.123 ст.2 од К.З, казна затвор во траење од 16 години и 4 месец.

Околности: претходно осудуван и не се води друга постапка.

Забелешка: Судот при одлучување за видот и висината на кривичната санкција во целост ги применил правилата за одмерување на казната од К.З и ЗОВОВК, во пресудата е образложено дека според објективната категоризација на кривичното дело предметот спаѓа во LIV хоризонтална категорија, а според податоците за поранешниот живот на сторителот предметот спаѓа во IV-та вертикална колона за која е предвидена казна од 144 до 216 месеци со средна вредност на висината на казната од 180 месеци, по засметување на разликата на бодовите од отежнувачките и олеснувачките околности судот добил збир од 196 месеци по што на обвинетиот му изрекол казна затвор во траење од 16 години и 4 месеци. Во конкретниот предмет правилно е применет ЗОВОВК, табелите и работните листови прилог кон законот.

Случај.2

Пресуда: К-266/16 од ОС Охрид, за к.д Убиство чл.123 ст.1 од К.З, казна затвор во траење од 16 години.

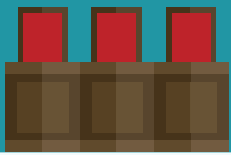
Околности: Како отежнувачки околности се ценети- тежината на сторенето дело, опасноста и последиците од истото, а особено големата упорност која обвинетиот ја покажал при извршување на кривичното дело на начин што откако го удрил сега покојниот во кафе барот, покојниот излегол надвор по што обвинетиот се упатил по него и го довршил започнатиот напад.

Забелешка: Во оваа пресуда судот не ги применил правилно табелите дадени во прилог на ЗОВОВК, затоа што според КЗ за ова кривично дело е предвидена казна затвор најмалку 5 години, па затоа и предметот спаѓа во XLIX хоризонтала за што е определена казна затвор од 60 до 108 месеци, а пак заради досегашната неосудуваност на сторителот, требало предметот да биде сместен во прва вертикала за што е предвидена средна вредност на висината на казната од 84 месеци. Во пресудата не е наведено колкава е разликата помеѓу отежнувачките и олеснувачките околности. Во овај случај е изречена повисока казна, во споредба со предходниот предмет, изречена е казна затвор како на сторител кој е специјален повратник на кривични дела.

Случај. 3

Пресуда: К-249/16 од ОС Битола, за к.д Убиство од чл.123 ст.2 т.1, казна затвор во траење од 15 години.

Забелешка: При одмерувањето на казната судот неправилно го применил ЗОВОВК. Судот не ја определил правилно хоризонталата, затоа што за ова кривично дело е предвидена казна затвор најмалку 10 години или доживотен затвор па така наместо предметот да го стави во LIV хоризонтала во која што е предвидена казна затвор од 132 до 156 месеци или 40 години затвор го ставил во LI хоризонтала. Според поранешниот живот на сторителот истиот спаѓа во втора вертикала значи дека средната вредност е 144

месеци. По извршената евалуација на сите околности судот утврдил дека разликата е 11 поени во корист на отежнувачките околности вкупно 20 поени. Значи дека истиот требало да изрече казна затвор во траење од 164 месеци или 13 години и 8 месеци. А на сторителот му е изречена казна затвор од 1 ни.

Случај. 4

Пресуда: К-260/15 од ОС Охрид, за две дела Убиство по чл.123 ст.1 од К.З и за к.д.недозволено изработување, држење и тргување со оружје или распрскувачки материји по чл.396 ст.1 од К.З, изречена е единствена казна доживотен затвор.

Забелешка: Во овај предмет судот ја одмерувал казната согласно правилникот. Судот како отежнувачка околност ја ценел предходна осудуваност на сторителот иако во пресудата е наведено дека во текот на постапката се избришани поранешните осуди на обвинетиот.

Случај. 5

Пресуда: К-208/16 од ОС во Прилеп, за к.д.Убиство од чл. 123 ст.1 во врска со чл.19 од К.З, казна затвор во траење од 3 години и 6 месеци.

Забелешка: Се применува ЗОВОВК и прилозите, правилно е извршена категоризацијата, предметот е сместен во 49 та хоризонтала каде е дадена казна затвор од 60-108 месеци и прва вертикала во која што средна вредност е казна затвор од 84 месеци. Како отежнувачка околност судот ја ценел само зачестеноста, не е образложено кои околности преовладуваат и колку поени. Судот го применува чл. 21 од ЗОВОВК (ако обвинетиот ја признае вината судот не може да му изрече на обвинетиот казна помала од 70 % од казната што би била изречена со примена на одредбите од ЗОВОВК во редовна судска постапка). Во овој случај судот изрекол помала казна, затоа што не ги ценел сите отежнувачки околности.

4.2 Анализа на пресуди донесени за кривично дело телесна повреда од член. 130 од КЗ

За кривично дело телесна повреда беа анализирани 20 пресуди, во 10 пресуди сторителот се осудува на парична казна, во 3 пресуди сторителот се осудува на казна затвор, а во 7 пресуди се изречени алтернативни мерки – условна осуда. Висината на изречените парични казни се движи од 25.000 до 35.000 денари.

Случај.1

Пресуда: 506/16 од ОС во Битола, за к.д. Телесна повреда од чл.130 ст.1 од К.З, изречена алтернативна мерка- условна осуда.

Околности: Во образлжението на пресудата е наведено дека одмерувањето на казната е вршено според ЗОВОВК, според објективната категоризација на кривичното дело спаѓа во 11та хоризонтална категорија а според поранешниот живот на сторителот иако е наведено дека станува збор за претходно осудувано лице судот неправилно го сместил во прва вертикала каде што е дадена средна вредност на казната од 6 месеци.

Забелешка: Судот во оваа пресуда неправилно ја одредил вертикалата. Не се наведени ниту олеснувачките, ниту отежнувачките околности, туку само образложува дека отежнувачките околности носат 7 поени а олеснувачките 16, за да од извршената евалуација произлезе дека има вкупно 7 поени во корист на олеснувачките околности и оправда примената на чл.16 од ЗОВОВК т.е утврди дека постојат услови за изрекување алтернативна мерка- условна осуда.

Случај.2

Пресуда: К-658/15 од ОС Битола, за к.д. Телесна повреда чл.130 ст.2 од К.З и продолжено к.д. Загрозување на сигурноста од чл.144 ст.2 вв чл.45 од К.З, изречена алтернативна мерка условна осуда (единствена казна затвор во траење од една година и истата нема да се изврши доколку обвинетиот за време од 2 години не стори кривично дело)

Околности: Сторителот по професија е пратеник во Собранието на Р.М. Како олеснувачки околности биле ценети: неговата материјална состојба и тоа што не е казнуван, а како отежнувачки се ценети: кривичната одговорност и последиците предизвикани со превземените дејствија од страна на обвинетиот.

Забелешка: Во овај предмет не е применуван ЗОВОВК. Доколку се анализира предметот се заклучува дека преовладуваат отежнувачки околности како: зачестеноста, тежината на кривичното дело, делото е сторено во присуство на деца и дека се загрозени и други лица, па доколку судот ги користел работните листови и предвидените поени, затоа што преовладуваат отежнувачки околности, немало да може да изрече алтернативна мерка-условна осуда.

Случај.3

Пресуда: К-208/16 од ОС во Битола за к.д. Телесна повреда чл.130 ст.2 и к.д. Загрозување на сигурноста чл.144 ст.2, изречена единствена казна затвор во траење од 2 години и 6 месеци.

Околности: Во овој предмет судот ги ценел сите отежнувачки околности и истите се бодирани согласно работниот лист Б при што е утврдено дека преовладуваат отежнувачки околности.

Забелешка: Доколку би се направила споредба со претходната пресуда може да се заклучи дека во овој предмет се ценети и бодирани сите отежнувачки околности и е

изречена ефективна казна затвор, а во претходниот предмет каде што не се применувал ЗОВОВК судот изрекол алтернативна мерка- условна осуда.

Случај.4

Пресуда: К-139/16, од ОС Прилеп, по предлог за издавање на казнен налог за две кривични дела Телесна повреда чл.130 ст.2, изречена е единствена парична казна вкупно 61 500 денари.

Забелешка: Обвинет осудуван за к.д по чл.235 и чл.236 од К.З, затоа што при вршене на семејно насилство телесно ги повредил неговите родители, на начин што со рачка од секира прво го удирал неговиот татко па со нож го пресекол на десната рака по што со нож ја гребел на десната надлактица неговата мајка и им нанел телесни повреди изразени со расекотини и гребаници по телото, со кои дејствија обвинетиот сторил две кривични дела Телесна повреда е осуден на парична казна.

Случај.5

Пресуда: К-370/14, од ОС Охрид за к.д Телесна повреда чл.130 ст.2, изречена е казна затвор во времетраење од 6 месеци.

Забелешка: Обвинет е државјанин на Р.Бугарија и Р. Македонија, по занимање научен работник со завршено високо образование магистер по телекомуникации, осудуван, не се води постапка за друго к.д. Во оваа пресуда судот ги применувал одредбите на правилникот при одредувањето на санкцијата и одмерувањето на висината на казната.

Од анализата се заклучи дека во пресудите кои што се донесени по предлог казнен налог не се применуваат одредбите од ЗОВОВК туку судот го одредува видот на санкцијата и ја одмерува висината на казната согласно ЗКП, што во конкретниов случај значи и помала казна, затоа што доколку се

применел ЗОВОВК за сторител кој што претходно е осудуван како во претходниот случај би била изречена казна затвор.

4.3 Анализа на пресуди донесени за кривично дело Тешка телесна повреда од чл.131 од КЗ

За кривично дело Тешка телесна повреда, беа анализирани 15 пресуди во 11 пресуди е изречена казна затвор, за оние кои што не се осудувани висината на казната е од 3 до 4 месеци, 1 година е изречена казна затвор затоа што кај оштетениот имало трајно оштетување на витален орган – око, а за оние кои што се осудувани изрекувани се казни затвор од 8 месеци, 10 месеци а највисоката е 1 година и 3 месеци.

Случај.1

Пресуда: К-91/16 донесена од ОС Прилеп, за к.д Тешка телесна повреда од чл.131 ст.1 од К.З, неосудуван и не се води постапка за друго к.д , осуден е на казна затвор во траење од 4 месеци

Забелешка: Судот ги ценел следниве отежнувачки околности: зачестеното сторување на ваков вид на кривични дела и јачината на загрозување на заштитеното добро, утврдено е дека преовладуваат олеснувачките околности за 9 бода и согласно чл.21 од ЗОВОВК поради дадено признание на вина на главна расправа на обвинетиот му е изречена казна затвор не помала од 70% од казната што би била изречена во редовна судска постапка.

Случај.2

Пресуда: К-600/16 од ОС Битола, на обвинет неосудуван и против кого не се води

постапка за друго кривично дело, е осуден за к.д Тешка телесна повреда од чл.131 ст.1 од К.З и му е изречена алтернативна мерка условна осуда.

Забелешка: Осудениот свесен за своето дело и сакајќи го неговото извршување ја скршил заклучената врата од хотелска соба каде спиеел оштетениот, па го удирал со тупаници во пределот на главата, градниот кош а потоа со вазна го удрил во пределот на градниот кош, од кои удари на оштетениот му нанесол тешка телесна повреда изразена како набиотина во пределот на лицето, набиотина во пределот на усните и долната вилица, избивање на 5тиот горен десен заб, набиотина во пределот на градниот кош и скршување на седмото ребро од левата страна. Судот како отежнувачки околности ги ценел степенот на кривична одговорност, безобзирно однесување на обвинетиот кон својот колега и асоцијално однесување во критично време и место. Од извршената евалуација утврдил дека има вкупно 10 поени од олеснувачки околности а само 4 поени од отежнувачки околности. Очигледно е дека судот не ги засметал сите отежнувачки околности во работниот лист Б кои ги ценел во пресудата и правилно не го пресметал збирот на отежнувачките околности. Па затоа и утврдил дека преовладуваат олеснувачки околности за 6 поени и изрекол алтернативна мерка-условна осуда. Во оваа пресуда не е земена ниту зачестеноста на ова кривично дело како отежнувачка околност.

Случај. 3

Пресуда: К-106/16 од ОС Битола врз основа на признание на вина на обвинет кој што досега не е осудуван, но против кого се води постапка за слична работа, за к.д Тешка телесна повреда му е изречена алтернативна мерка условна осуда.

Забелешка: Осудениот влегол во куќата на оштетената и на растојание од две метри замавнал со секира према оштетената така што со ударот од секирата оштетената се здобила со тешка телесна повреда изразена како напречно скршување на левата лакотна коска во средишниот дел, површна сечна рана на левата подлактица и површна сечна рана на десната градна региа од градниот кош. Во овај предмет судот го користел правилникот иако во сила бил законот ЗОВОВК и во истиот не се ценети сите отежнувачки околности особено степенот на загрозување на заштитеното добро.

Случај. 4

Пресуда: К-150/17 од ОС Битола, врз основа на признание на вина, за к.д Тешка телесна повреда, изречена е изречена алтернативна мерка условна осуда.

Забелешка: Пресудата е без образложение затоа што странките се одрекле од правото на жалба и истите не бараат примерок од пресудата со образложение. Во овој предмет не може да се виде дали правилно е одреден видот на санкцијата и одмерена висината на казната, дали е применуван ЗОВОВК и истата не подложи на второстепена контрола од страна на апелациониот суд.

4.4 Анализа на пресуди донесени за кривично дело Тешка кражба по чл. 236 од КЗ

За кривично дело тешка кражба по чл.236 анализирани се 30 пресуди. Врз основа на признание на вина донесени се 8 пресуди, една пресуда е донесена врз основа на предлог спогодба, 4 пресуди се донесени во отсуство на обвинетиот, а останатите се донесени по одржување на усна, јавна и главна расправа во присуство на обвинетиот. Во 21 од пресудите на обвинетите му се изрекува казна затвор, 8 од изречените казни затвор се помали од 1 година, една од изречените казни затвор е во времетраење од 1 година, во 2 пресуди се изречени казни затвор од 1 година и 6 месеци, а во останатите 9 пресуди изречените казни затвор се во траење над 2 години. Највисоката казна затвор изречена за кривично дело тешка кражба е 4 години. Во 7 пресуди на обвинетите му се изречени алтернативни мерки – условна осуда а двајца обвинети се осудени на парични казни.

Случај. 1

Пресуда: К-138/16 од ОС Прилеп по предлог за издавање казнен налог за к.д Тешка кражба од чл.236 ст.1 на обвинет кој што е осудуван му се издава казнен налог и му се изрекува условна осуда со која се утврдува казна затвор во траење од 3 месеци која казна нема да се изврши доколку во рок од две години не стори ново кривично дело.

Забелешка: Сторителот провалил, пресекол и одзел родни ореови дрва во вкупна вредност од 87 400. Од анализираната пресуди може да се заклучи дека при донесување на пресуда по предлог казнен налог не се применува ЗОВОВК и во конкретниов случај на лице кое што е повеќе пати осудувано за кривично дело за кое што е предвидена казна затвор од 1 до 5 години во К.З му е изречена условна осуда.

Случај. 2

Пресуда: К-ПП-3/16 на ОС Прилеп, по предлог спогодба, на обвинет кој што не е осудуван и не се води постапка за друго кривично дело, му е изречена казна затвор во траење од 6 месеци за к.д Тешка кражба од чл.236 ст.1.

Забелешка: Во овај предмет одредувањето на видот и одмерувањето на висината на казната е согласно ЗОВОВК, извршена е евалуација на сите отежнувачки и олеснувачки околности, а е утврдено дека преовладуваат олеснувачките околности со разлика од 8 поени и е изречена затворска казна, иако досега не бил осудуван и вкупната вредност на одземените предмети била 62.400 денари.

Случај.3

Пресуда: К-51/16 од ОС Битола врз основа на признание, на сторители кои што досега не се осудувани и против кои не се води постапка за друго к.д им е изречена алтернативна мерка- условна осуда за продолжено к.д Тешка кражба.

Забелешка: Сторителите со провалување, влегле во црква и одзеле предмети од вкупна вредност од 91 920 денари. Во оваа пресуда нема образложение во која хоризонтала и вертикала според поранешниот живот спаѓале обвинетите ниту кои се олеснувачки и отежнувачки околности ниту пак не е образложено дека постојат услови да се услови казната затвор. Во оваа пресуда е наведено само дека не е дозволена жалба бидејќи страните се откажале од правото на жалба.

Од горенаведените пресуди може да се констатира дека видот на санкцијата и висината на казната се разликува кога има признание на вина, како и кога пресудата е донесена по казнен налог или по предлог спогодба.

Случај.4

Пресуда: **К-57/17 на ОС во Битола, за продолжено к.д Тешка кражба од чл.236 ст.1 од К.З во врска со чл.19 од КЗ, сторител е осуден е на казна затвор во траење од 2 години и 5 месеци.**

Забелешка: Сторителот е бездомник, неженет, без деца, осудуван и се води постапка за друго кривично дело, е огласен за виновен за Затоа што со намера противправно да присвои туѓи подвижни предмети отишол во рибарницата и со употреба на соодветен алат – штрафцигер и физичка сила се обидел да ја отвори заклучената врата но не успеал, по што го напуштил местото без да одземе ништо и истата ноќ отишол во магацин за овошје и зеленчук и со употреба на соодветен алат и физичка сила делувал на двата катанци од влезната врата но не успеал да отвори и да одземе нешто бидејќи бил затекнат и фатен на лице место од полициски службеници.

Судот ги применил општите правила за одмерување на казната соогласно чл.39 од К.З и ЗОВОВК, според објективната категоризација утврдил дека делото е во 29 та хоризонтала и 3 та вертикала, каде е дадена казна затвор од 24 месеци до 36 месеци, и средна вредност на казната затвор 30 месеци. Од извршената евалуација олеснувачки околности се 15 поени а отежнувачките околности се 9 поени, разликата е 6 поени во корист на олеснувачките. Се наметнува прашањето дали со изречената затворска казна ќе бидат остварени целите на казнувањето или во конкретниов случај Судот мора да ги

применува вертикалите дадени во Законот и да го смета за повратник на к.д, бездомник за кој што е очигледно дека обидот за провални кражби бил за да дојде до храна.

Случај. 5

Пресуда: К-799/15 од ОС Битола, за к.д во обид Тешка кражба од чл.236 ст.1 од К.З, му е изречена е алтернативна мерка-условна осуда со која му се утврдува казна затвор во траење од 6 месеци и истовремено се определува дека истата нема да се изврши ако осудениот во рок од 2 години не стори ново к.д.

Забелешка: Сторителот бил невработен, неженет, слабо имотен, осудуван и е огласен за виновен затоа што со намера да се стекне со противправна имотна корист се качил на покрив од објект и со употреба на физичка сила корнел бакарен лим од покривот но не го одзел бидејќи бил спречен од службано лице на СВР Битола. Во оваа пресуда при одлучувањето за видот и висината на санкцијата судот не го применил ЗОВОВК и на лице кое што е предходно осудувано му изрекол условна осуда, повикувајќи се на одредбите од чл.40 ст.2 и чл.41 ст.1 од К.З за ублажување на казната.

Може да се констатира дека различно се третираат сторителите во случај. 4 и случај.5 за Тешка кражба во обид, едниот сторител се осудува на ефективна затворска казна а другиот на условна осуда.

Случај. 6

Пресуда: К-220/16 од ОС Прилеп, за к.д Тешка кражба чл.236 ст.1 од КЗ, изречена е казна затвор во траење од 3 години и 3 месеци.

Забелешка: На сторителот му е судено во отсуство, станува збор за претходно осудувано лице за повеќе кривични дела, при определување на видот и висината на кривичната санкција судот го применил ЗОВОВК, при евалуација утврдил дека преовладуваат отежнувачки околности за 8 поени, но му изрекол казна затвор во висина на средната вредност.

Случај.7

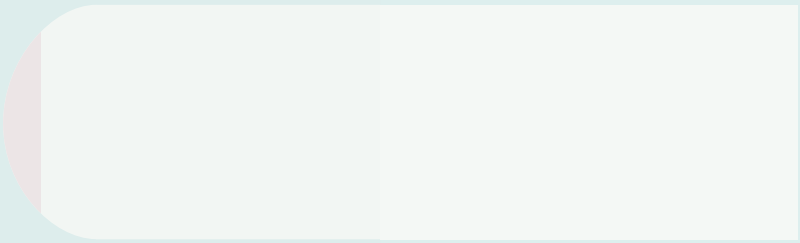
Пресуда: К-25/15 од ОС Охрид за к.д Тешка кражба од чл.236 ст.1, во отсуство на првообвинетиот, изречени се: казна затвор од 10 месеци за првообвинетиот и казна затвор во времетраење од 8 месеци за второобвинетиот.

Забелешка: Во овај предмет судот го применил правилникот за начин на одмерување на казни иако пресудата е донесена на 18.02 2016 година. Судот не ги ценел сите отежнувачки околности, ниту пак дека второобвинетиот предходно со повеќе пресуди бил осудуван за исти кривични дела и бил на издржување на казна затвор, се заклучува дека доколку судот би го применил ЗОВОВК кој што веќе бил стапен во сила ќе требало да изрече многу повисока казна.

Случај.8

Пресуда: К-243/16 од ОС Битола, за продолжено кривично дело Тешка кражба од чл.236 ст.1, врз основа признание на вина, му се изрекува казна затвор во траење од 1 година и 6 месеци.

Забелешка: Сторителот извршил провална кражба и одзел накит во вкупна вредност од 212 405 денари. При одмерувањето на казната судот ги ценел околностите од чл.39 од К.З како и признание на обвинетиот, како отежнувачки околности судот го ценел само тоа што истиот веќе е осудуван за повеќе истородни кривични дела и дека е во тек постапка и за друго кривично дело од овој вид. Судот не го применил ЗОВОВК и е изречена помала казна затвор на специјален повратник на кривични дела а пресудата е донесена на 06.07.2016.

4.5 Анализи на пресуди за кривично дело Разбојништво од член. 237 од КЗ

Случај.1

Пресуда: К- 551/16 од ОС Битола, на осудуван, му се изрекува казна затвор во траење од 1 година и 6 месеци за к.д по чл. 237 ст.3 во врска со ст.1 од КЗ.

Забелешка: Судот го применил ЗОВОВК и утврдил дека делото е во 24 хоризонтала и 2 вертикала каде е дадена средна вредност од 24 месеци и разлика од 2 бода во корист на олеснувачки околности, ценел само една отежувачка околност-тоа што к.д е сторено на јавно место и изрекол казна која што е на долната граница т.е 18 месеци .

Случај.2

Пресуда: К-222/16 од ОС Прилеп, за к.д по чл.237 ст.3 од КЗ, во отсуство на обвинетиот кој бил повеќе пати осудуван за кражби и тешки кражби, му е изречена казна затвор од 1 година.

Забелешка: Судот не ја одмерувал казната по ЗОВОВК иако делото е извршено на 23.06.2017 година, а доколку ги применел табелите затоа што станува збор за повратник ќе требало да изрече повисока казна затвор.

Случај.3

Пресуди: К-1/16 од ОС Прилеп, за к.д разбојништво чл.237 ст.1 од КЗ, се осудуваат секој обвинет посебно на казна затвор во траење од 4 години и 6 месеци.

Забелешка: Судот наведува дека ја одмерува казната согласно ЗОВОВК, без да ја

определи вертикала, а станува збор за повратници на к.д (повеќе пати осудувани по чл. 236 од КЗ).

Случај.4

Пресуда: К бр.452/16 од ОС Битола за к.д Разбојништво по чл.237 ст.4, изречена е казна затвор во траење од 11 години.

Забелешка: Времето на извршувањето на к.д е на 02.07.2015 година, а судот ја одмерувал казната согласно Правилникот повикувајќи се дека истиот е поповолен за сторителот наспроти ЗОВОВК.

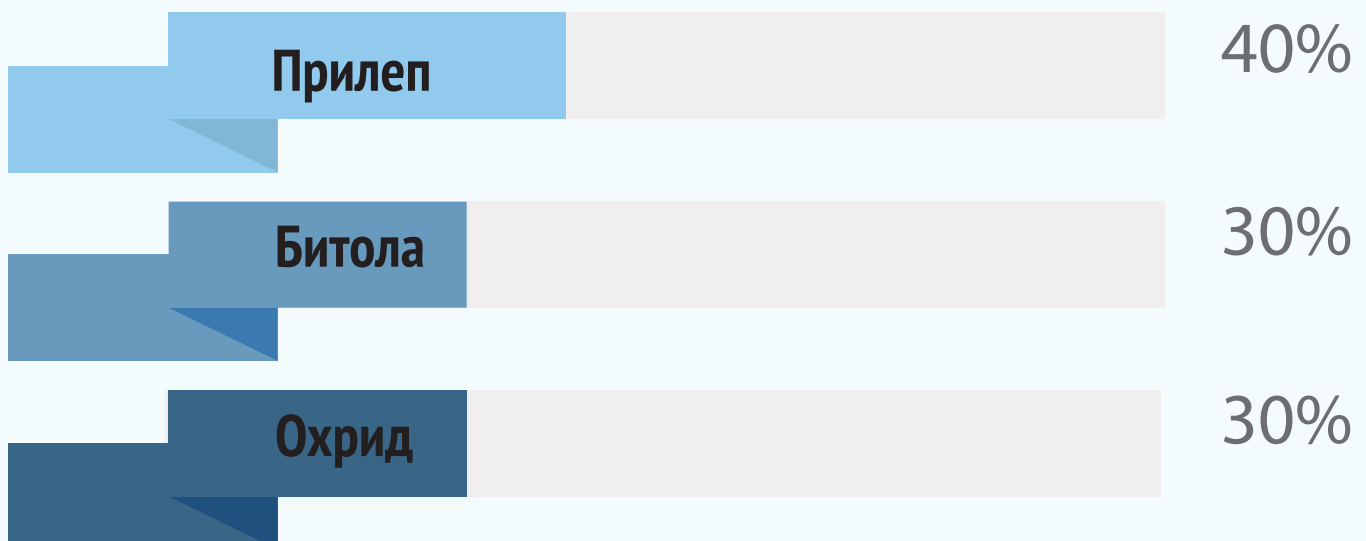

5. ЕВАЛУАЦИЈА НА РЕЗУЛТАТИ

Во рамки на проектот со цел да добиеме јасна слика кои се ставовите на судиите, обвинителите и адвокатите за ЗОВОК, беа изработени прашалници кои што беа доставувани до Основен суд Прилеп, Битола и Охрид и Основно јавно обвинителство во Прилеп, Битола и Охрид, прашалниците беа доставувани преку пошта и лично. Прашалниците до адвокатите беа лично доставувани и испраќани по маил. Добиените резултати беа обработени и за истите е изработен графички приказ за потребите на проектот. Графичкиот приказ се однесува на одговори добиени од 10 прашалници од судии, 10 прашалници од обвинители и 15 прашалници од адвокати

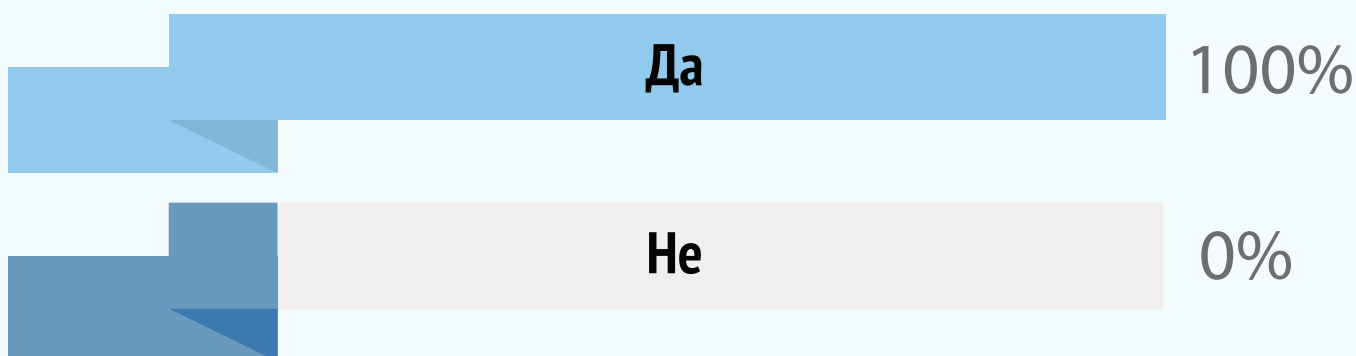
Евалуација на прашалници од Судии во кривичен оддел од Основен суд Прилеп, Битола, Охрид

1. На прашањето „Во кој Основен суд работите“ добиени се следниве одговори:

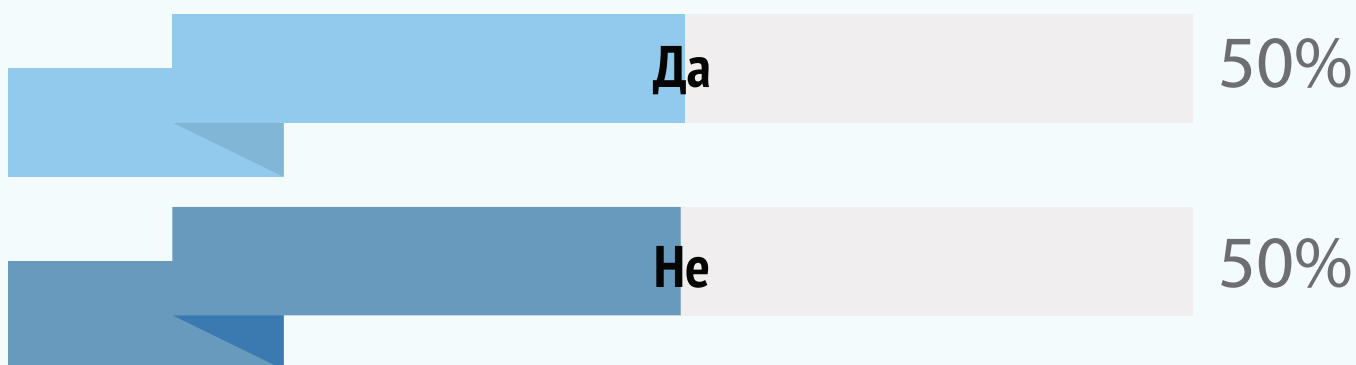

2. На прашањето „Дали со примената на работните листови, во кои се дадени олеснувачките и отежнувачките околности, бодовите и користењето на математичките операции, при одмерувањето на казната се ускратува правото на судијата да врши индивидуализација на казната по слободно судиско убедување?“ добиени се следниве одговори:

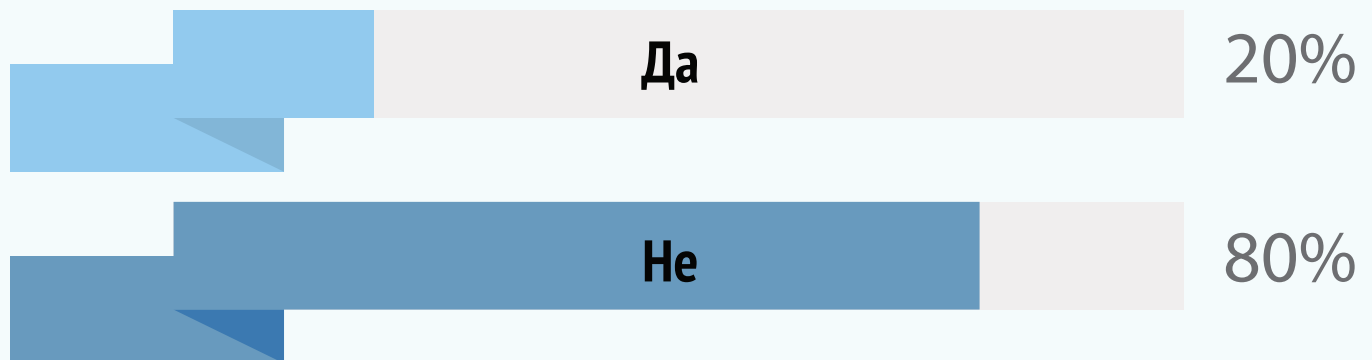
Дадена е следната забелешка „Од сите докази во текот на постапката, однесувањето на сторителот и неговиот поранешен живот, судијата ќе изврши правилна индивидуализација на казната по слободно судиско убедување. Со табелите е ускратено правото на индивидуализација на казна по слободно судиско убедување“

3. На прашањето „ Дали за секоја олеснувачка или отежнувачка околност, која ја штиклирате и бодирате, прибавувате доказ?“ добиени се следните резултати:

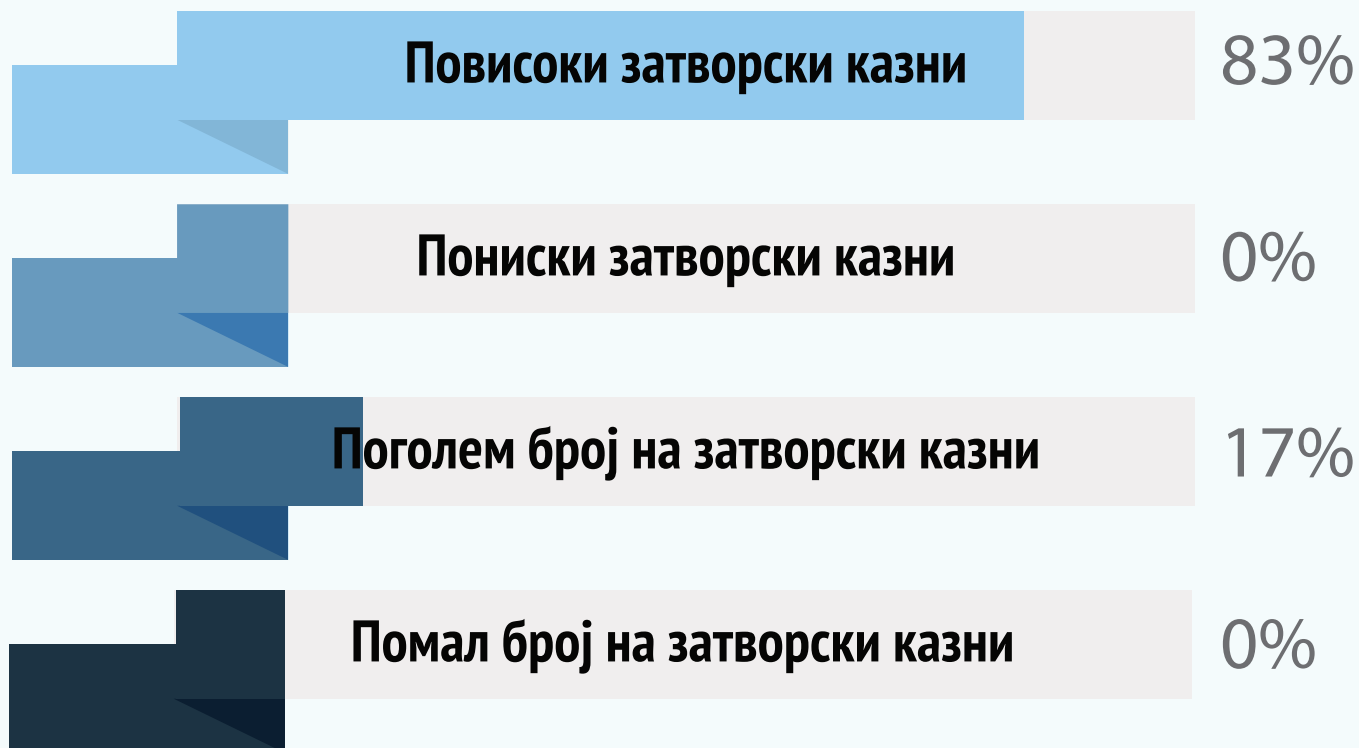

4. На прашањето „Дали со примена на работните листови во прилог на Законот, може правилно да се изврши индивидуализација на казната?“ добиени се следните резултати:

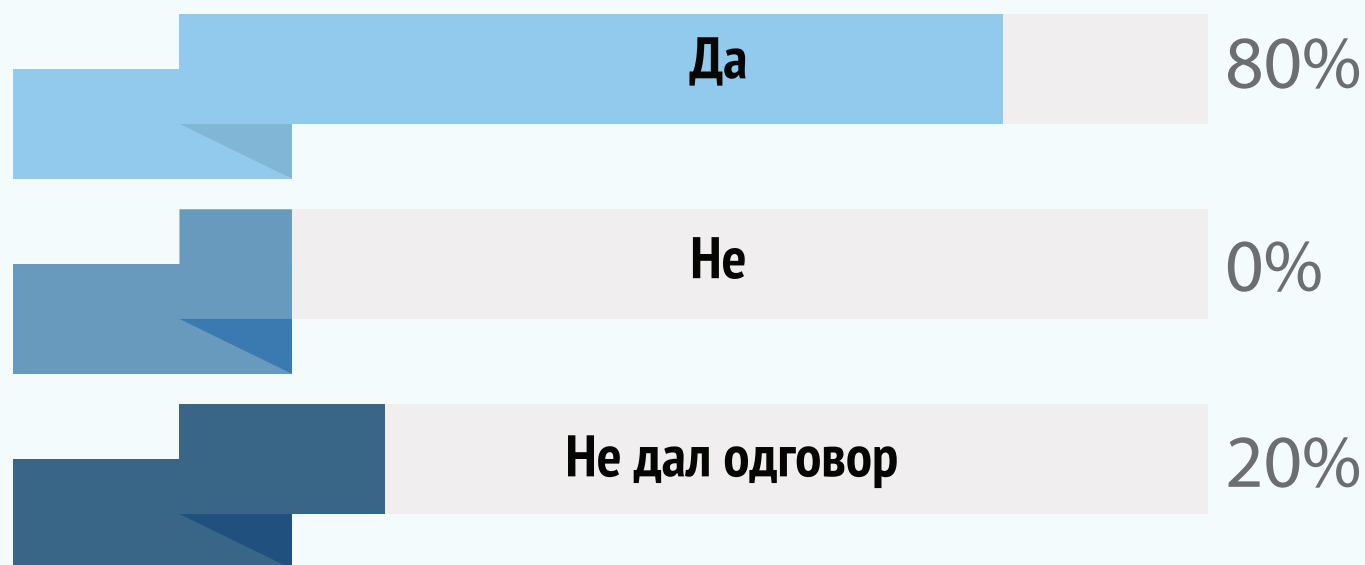

Дадена е следнава забелешка „Не може да се изврши правилна индивидуализација на казната, од причини што се повисоки бодовите за отежнувачките околности во работниот лист „Б

5. На прашањето „Како примената на Законот влијае на казнена политика во државава во однос на затворските казни? (можете да заокружете и два одговори)“ добиени се следните резултати:

6. На прашањето „Дали треба да биде покрената иницијатива за укинување на Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната?“

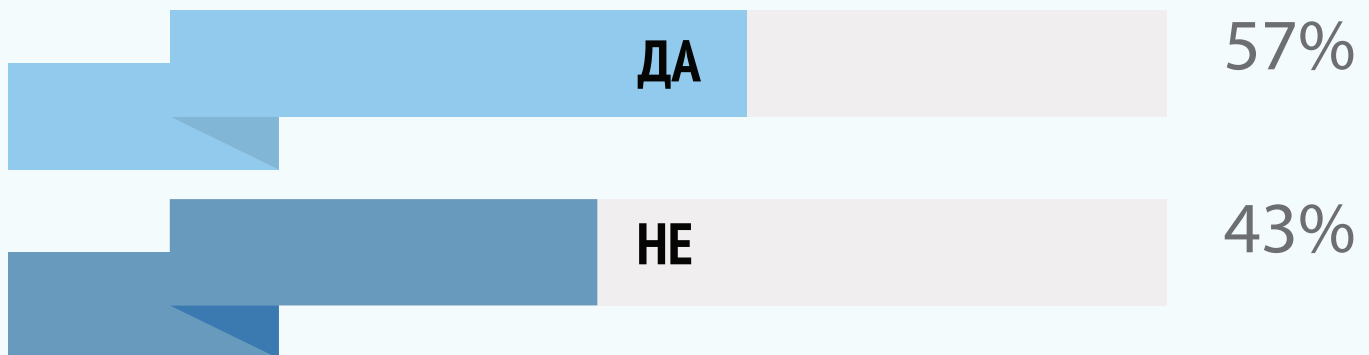

Дадена е една забелешка „Затоа што неговата примена има негативни последици на целиот казненосуден систем“

Евалуација на прашалници доставени до обвинители од ОЈО Прилеп, ОЈО Битола, ОЈО Охрид

1. На прашањето „Дали со примена на работните листови во прилогна Законот, судијата може правилно да изврши индивидуализација на казната?“

Дадени се следниве објаснувања:

„ Потребен е непосреден впечаток“

„Самиот Закон доведува до тоа казната да не може да се индивидуализира“

„ Бидејќи е точно опишано за кое кривично дело колкава казна е пропишана имајќи ја во предвид поранешната осудуваност на обвинетиот“

2. На прашањето „Какво влијание има донесувањето и примената на Законот, на целокупната казнена политика во Р. Македонија?“

3. На прашањето „Дали сметате дека се неопходни измени на Законот за одредување на видот и одмерувањена висината на казната?“

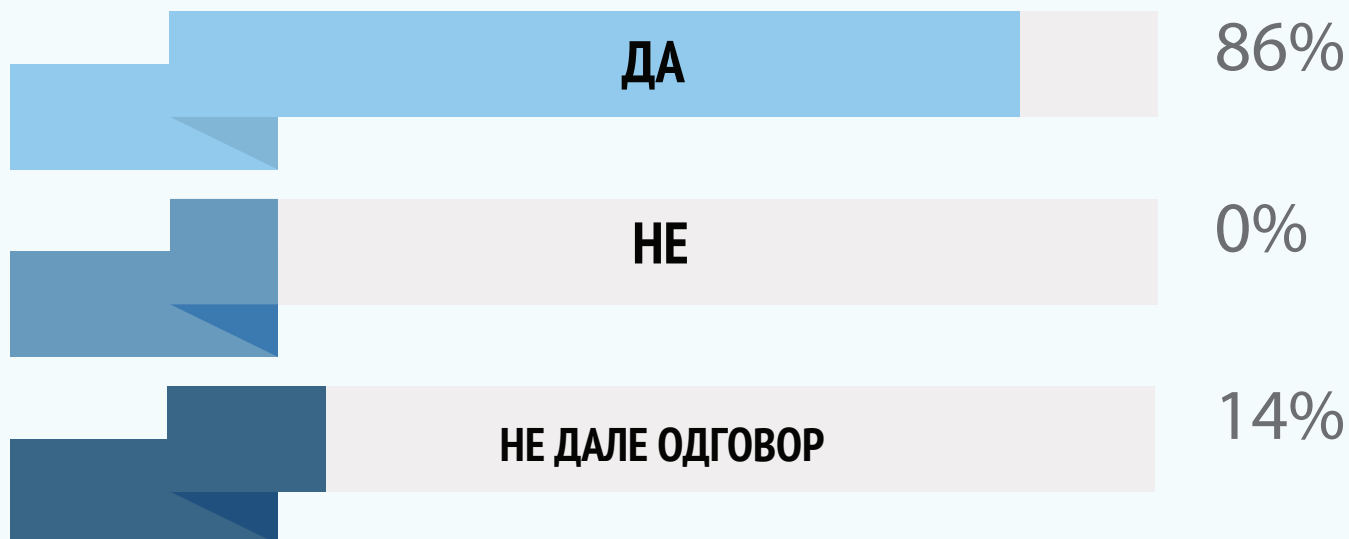
Дадени се следниве забелешки:

„ треба да се укине овој закон“

„ потполно да се укине“

„ законот е неприменлив“

4. На прашањето „Дали треба да биде покрената иницијатива за укинување на Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната?“

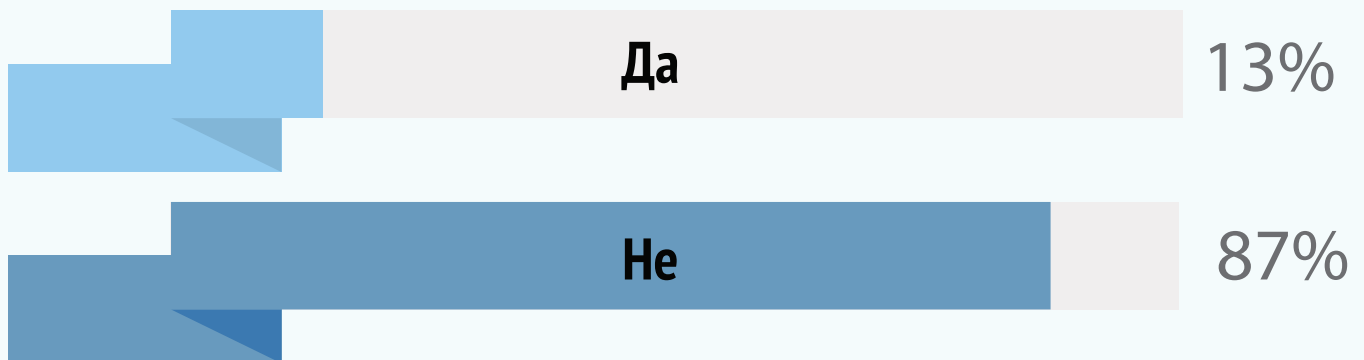
Евалуација на прашалници доставени до адвокати од Прилеп, Битола и Охрид

1. На прашањето „Дали имаше обука за адвокати пред да започне примената на Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната?“ добиени се следниве резултати:

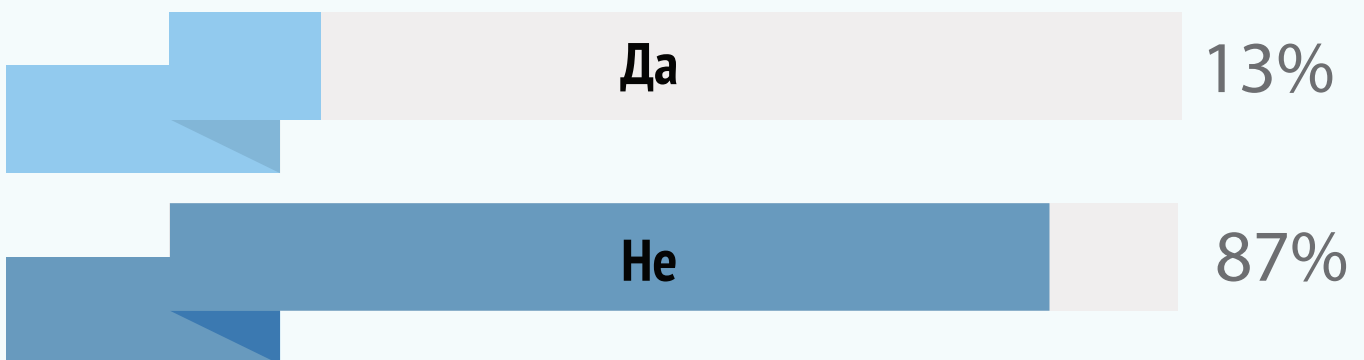

2. На прашањето „Дали за секоја олеснувачка или отежнувачка околност, доставувате доказ во судот?“ добиени се следниве резултати:

Забелешка : За образование, семеен статус, брачна состојба, деца не доставуваме докази.

3. На прашањето „Што сметате? Дали со примена на работните листови во прилог на Законот, судијата може правилно да изврши индивидуализација на казната?“ добиени се следниве резултати:

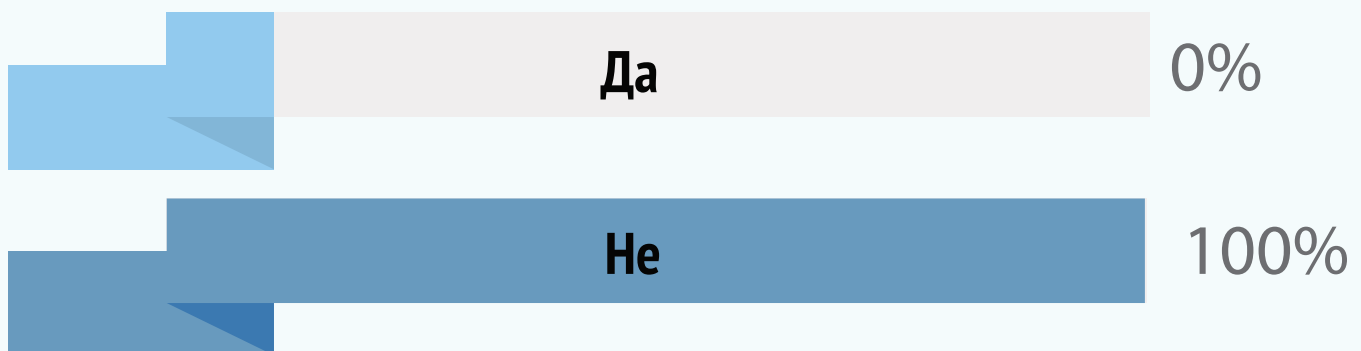
Дадени се следниве објаснувања:

„една иста казна не може да се изрече на различни случаи и сторители“

„ затоа што постојат и субјективни причини кои можат да влијаат на одмерувањето и не се предвидени во листовите”

4. На прашањето „Дали вас како адвокати, во прилог на пресудата, ви се доставуваат работните листови според кои судијата ја одредувал и одмерувал висината за казната?“ добиени се следниве резултати

Дадена е една забелешка „ во пресудите наведено е кои олеснувачки и отежнувачки околности ги ценел судот, но често во пресудите не е наведено колкав е збирот на олеснувачките и отежнувачките околности и колку е разликата, па треба да правиме увид во предметот и работните листови доколку поднесуваме жалба”

5. На прашањето „Какво влијание има донесувањето и применатана Законот, на целокупната казнена политика во Р. Македонија?“

6. На прашањето „Дали треба да биде покрената иницијатива за укинување на Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната?“

Дадени се следниве објаснувања:

„ законот е глупост“

„ направено е на некој да му се изрече казна врз основа на математички пресметки а не врз основа на убедување на судот“

„ законот е на штета на обвинетите“

6. СТАВОВИ, МИСЛЕЊА И ИСКУСТВА ОД ПРИМЕНАТА НА ЗАКОНОТ

Во рамки на проектот беа организирани две работилници. На првата работилница зедоа учество претставници од судската фела, вработени во Основно јавно обвинителство и адвокати. Втората работилница беше предвидена само за адвокати, беше презентирани законот и неговите прилози затоа што сметавме дека истото е корисно поради тоа што немаше обука за адвокати и беа дискутирани примери од пракса.

На работилници беше констатирано следново:

1. Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната го спречува судијата правично да ја индивидуализира казната и да изречи санкција и одмери казна за која што смета дека е соодветна за сторителот и неговите карактеристики и со која ќе бидат остварени целите на казнувањето.
2. Строго дадени објективни критериуми за одмерување на казните, (хоризонтални и вертикални категории) значи „врзани раце“ на судијата при индивидуализацијата на кривичната санкција.
3. На судиите со устав и закон им е дадено право и обврска во предметот во кој постапуваат, казната да ја одмерат во рамките на законски предвидената казна и само тие непосредно можат да оценат за отежнувачките и олеснувачките околности кои се битни за одмерување на казната, овој закон го повредува начелото на слободно судиско убедување.

4. Заради воедначување на казнената политика во Р.М се воведува нешто што е напуштено токму од правните системи од каде и се вовеле новиот закон за кривична постапка. Во САД, до пред краток временски период постоеше т.н. sentencing guidelines (упатство за изрекување на казни), но истото е укинато од страна на Врховниот суд на САД затоа што е пречка за правилна индивидуализација на казната.

5. Законот наликува на францускиот Кривичен законик од 1791, каде казните биле стриктно пропишани, а судиите биле „уста на законот“ бидејќи само ги изрекувале оние казни, кои законот ги пропишувал. Никаква индивидуализација на казната не била дозволена. Откако биле увидени недостатоците овој систем бил напуштен.

6. Со донесување на овој Закон, направена е интервенција во општиот дел на Кривичниот законик ,кој се смета за најдобро подготвен и разработен акт од правосуден систем, постоењето на строги законски критериуми за одмерување на казните го донесува во прашање и начелото на двостепеност на кривичната постапка бидејќи судијата нема да може да згреши, механички ќе го примени, па нема да има потреба од второстепена контрола“.

7. Законот се коси со заложбите и целите на Академијата за бирање на стручни, квалитетни и професионални судии, бидејќи со постоење на објективни критериуми и не е важно колку се тие стручни и професионални, кога определувањето во која хоризонтала и вертикала припаѓа предметот и математички операции за сметање на дадени со бодови олеснувачки и отежнувачки околности можат да го прават и дактилографите и стручните соработници. Се поставува прашањето каде е нивната способност за правораздавање?

8. Законот го повредува начелото на поделба на власта на законодав, извршна и судска, правораздавањето е во рацете на судската власт, индивидуализацијата одмерувањето на казната треба да го прават судовите а не законодавната власт.

9. Врховниот суд на Македонија е надлежен за воедначување на казнената политика. Врховниот суд тоа може да го чини и со досегашните механизми кои му стојат на располагање согласно Уставот и Законот за судовите, преку донесување на начелни ставови и мислења, само треба да превземе вистински чекори во исполнувањето на таа улога.

10. Законот не се применува за сите сторители на кривични дела, за оние кои ќе бидат огласени за виновни со Пресуда по казнен налог се применуваат одредбите од ЗКП а не табели и работни листови.

11. Сторителите на потешки кривични дела, се одлучуваат да склучат спогодба со јавниот обвинител за видот и висината на санкцијата затоа што се свесни дека ќе им биде изречена помала казна

12. Спогудувањето во обвинителство од кога е донесен овој закон повеќе личи на пазар каде се договараат јавниот обвинител и бранителот на обвинетиот кои околности да ги земат во предвид за олеснувачки а кои за отежнувачки со цел преку збирот на бодовите да може да се прилагоди казната која ќе му одговара на обвинетиот

13. Зачестеноста како отежнувачка околност за исто дело која носи 9 бода не се засметува во сите пресуди и не се бодира

14. За олеснувачките околности како: женет, формирал семејство, единствен хранител и вработен, вработен, слабоимотен судот најчесто не бара да му бидат доставени докази.

15. На сторители кои се повратници за полесни кривични дела му се изрекуваат високи казни затвор кои се поблиску до горната граница пропишана во КЗ и во тие случаи судијата е обврзан да го применува ЗОВОК и да изрече повисока затворска казна иако знае дека истата нема да ја оствари целта на ресоцијализација.

16. Со изрекување на повеќе затворски казни и повисоки затворски казни се става акцент на ретрубитивната цел на казната наместо на ресоцијализацијата што не влијае пак на намалување на криминалот.

17. Се доведува во прашањето и потребата од бранител во кривичната постапка, кога веќе сторителот признал вина и однапред знае колку се бодираат олеснувачките околности кои се во негова полза.

ЗАКЛУЧОЦИ:

Од деталната анализа која што беше направена во рамки на проектот „Анализа на Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната” се констатира дека неговата примената ќе доведе до рушење на целокупниот досегашен казнено-правен систем. Дополнително, оваа анализа доведе до следниве наоди и заклучоци:

- Законот во целост го повредува начелото на индивидуализација на казната. Со постоење на законски објективни критериуми, дадени хоризонтални и вертикални категории, судијата не може да одреди вид на санкција и да одмери казна за која што смета дека е соодветна за сторителот на кривичното дело и која ќе ја задоволува правдата и целите на казнувањето.

- Овој закон во целост го повредува правото на судијата загарантирано со закон да одлучува по слободно судиско убедување.

-Може да се констатира дека целта заради која што беше донесен воедначување на казнената политика требаше да биде остварена во рамки на судската власт поточно Врховниот суд кој што ќе заземеше ставови и мислења во поглед на казненоправната материја.

-Во никој случај не може одмерувањето на казната да спаѓа во рамки на законодавната власт и таа преку донесување на закон да поставува фиксни граници кои што судијата треба само да ги примени. Дотолку повеќе, и самото формирање и дејствување

на Комисијата за воедначување на казнената политика чии членови ги избира Собранието на Р.Македонија која што ќе ја следи казнената политика на судовите, што е апсурдно постоење на вакво тело при строга поделба на власта согласно Уставот.

-Овој закон ја доведува во прашање и улогата на судијата при правораздавањето, ставајќи го судијата во позиција само да го изречи она што во табелите и работните листови прилог на законот е предвидено.

- Доследната примена на законот доведува до нелогични исходи во процесот на правораздавањето во смисла на досудување на потешки казни за полесни кривични дела и обратно.

- Не се постигнува основната цел воедначување на казнената политика.

-Овој закон особено е на штета на сторителите на полесни кривични дела кои што се повеќе пати осудувани, и не го решава проблемот на ресоцијализација на овие сторители, кои наместо да се одвратат од ситниот криминал истите се осудуваат на три, четири години затвор каде што постои голема веројатност од „затворска инфекција“.

-Законот ги поттикнува признавањето вина, со оглед дека во практиката на сторителите на потешки кривични дела им се изрекуваат помали ефективни казни затвор затоа што тие поучени признаваат вина и се спокодуваат со јавниот обвинител за висината на казната.

ПРЕПОРАКИ:

Неопходно е укинување на Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната, затоа што истиот е контрадикторен со: Уставот на Р.М во делот на поделбата на власта; со КЗ и Законот за судовите каде што јасно е поставена дистинкција на надлежностите на судовите. Сметаме дека укинувањето на овој Закон треба да се направи во најбрзо време, затоа што истиот направи хаос во целиот казненоправен систем.

Неопходни се измени на КЗ, во најбрзо време во делот на одмерување на висината на казната и ублажување на казната и повторно враќање на начелото на индивидуализација на казната по слободно судиско убедување.

Неопходно е прецизирање на одредбите во рамки на КЗ кои се однесуваат на олеснувачките и отежнувачките околности.

Потребно е да се направи генерална ревизија на посебниот дел на КЗ, на законскиот минимум и максимум, затоа што распонот помеѓу нив е преголем и остава простор за манипулација.

Потребно е да се донесат насоки или упатства кои што ќе треба да ги применува јавниот обвинител кога договара предлог спогодба со обвинетиот т.е кога одлучува за видот на санкцијата и висината на казната.

Неопходно е Врховниот суд повторно во свои раце да го земе воедначувањето на казнена политика, но овој пат преку активно донесување на начелни ставови и мислења.

Користена литература:

1. Акад.проф д-р Владо Камбовски, Казнено право општ дел, , Скопје 2016, стр. 693
2. Љ.Арнаудовски, А.Груевска Дракулевски, Пенологија, втор дел, Скопје 2013
3. Ѓ.Маријановиќ „Предавања по кривично право, општ дел”, трето издание 1982
4. Н.Матовски, Г Лажетиќ Бужаровска, Г. Калајџиев, Казнено процесно право, Второ изменето и дополнето издание, Скопје, 2011
5. В.Камбовски, Н.Тупанчевски, Б.Мисоски, Одмерување на казната во законски рамки, Македонска ревија за кривично право и криминологија (МРКК) бр.2, 3/2008
6. Македонска ревија за казнено право и криминологија ISSN 1409-5327 (год 16, бр.1, 2009)
7. Ефективна одбрана во кривичните постапки во Р.Македонија, Фондација отворено општество, Скопје, јуни 2014
8. Доказни правила и приговори според домашното казнено процесно законодавство и меѓународните најдобри практики, Прирачник, Адвокатска комора на Р.М, Октомври 2015
9. Кривичен законик- интегрален текст- Предговор, кратки објаснувања и регистар на оими Акад. Владо Камбовски, Скопје 2009
10. Кривичен законик, Сл. Весник на Р.Македонија бр.19 од 30.03.2004
11. Закон за кривичната постапка, „Сл.Весник на Р.Македонија бр. 150/2010
12. Закон за изменување и дополнување на кривичниот законик, Сл. Весник на Р.Македонија, бр. 199 од 30.12.2014
13. Закон за одредување на видот и одмерување на висината на казната, Сл.Весник на Р.Македонија, бр. 199 од 30.12.2014 година

14. Правилник за наќинот на одмерување на казните , Сл. Весник на Р.Македонија бр. 64 од 17.04.2014 година
15. Закон за судовите- консолидиран текст
16. Устав на Р.М со амандманите на уставот I-XXXII, ЈП Службен Весник на Р.М, 2011
17. <http://www.vsrn.mk>
18. <http://www.jpacademy.gov.mk/>
19. <http://www.stat.gov.mk/>
20. <http://www.ustavensud.mk>
21. <http://www.pravda.gov.mk/>
22. <http://www.pravo.org.mk/>